

D'ARREU

BATEJOS DE 52 CARRERS A LES PINEDES DE L'ERMENGOL (ANOIA)

Des de l'octubre de 1996 la macrourbanització de les Pinedes de l'Ermengol, al terme de la Torre de Claramunt (Anoia), disposarà de la retolació dels seus carrers en substitució dels anteriors indicatius, que eren numèrics. Foren tres veïns els qui varen guanyar un concurs per a escollir les denominacions. Ha estat necessària la col·locació de 140 rètols, dels quals 95 són adossats a les parets i altres 45 són palplantats.

La nova toponímia urbana que identifica els gairebé trenta-cinc quilòmetres dels vials consta de 52 carrers, 2 places i una avinguda. El repertori dels noms està dedicat a 22 personatges: Pere Calders, Francesc Cambó, M. Carrasco i Formiguera, Rafael Casanova, Pau Claris, M. Coll i Alentorn, Lluís Companys, Salvador Dalí, Pompeu Fabra, Roger de Flor, Àngel Guimerà, Ramon Llull, Jaume I, Francesc Macià, Joan Maragall, Ausiàs Marc, Joan Miró, Narcís Monturiol, Pablo Picasso, E. Prat de la Riba, J. Puig i Cadafalch i Josep Tarradellas.

Altres 15 a poblacions: Amposta, Balaguer, Berga, les Borges Blanques, el Bruc, Calaf, Cervera, l'Escala, Empúries, Figueres, Manresa, Mollerussa, Reus, Tortosa i Valls. N'hi ha 7 de caràcter geogràfic: l'Anoia, l'Empordà, la Mediterrània, el Montseny, la Segarra, la Serra del Cadí i la Tossa de Montbui. Són 6 els motius patriòtics: els Almogàvers, la Diada, les Corts Catalanes, la Pau, els Països Catalans i els Segadors. Les dues places són les de la Concòrdia i de l'Univers. Solament són tres els noms d'arrel local: el carrer de la Font de l'Ermengol, el passatge del Turó i l'avinguda de Vilanova d'Espoia.

Aquesta urbanització es va iniciar en els anys seixanta i des d'aleshores ha anat creixent fins a apropar-se al miler de cases, encara que moltes siguin de segona residència. El seu nom ha pervingut de l'antiga masia de Cal Mangol o de Ca l'Armengol.

La correcció dels noms fou determinada per una ordre del Departament de Governació de la Generalitat, de 20 de desembre de 1988, que establia els noms oficials dels municipis i de les unitats de població i la seva codificació. Així el municipi de la Torre de Claramunt té el codi local 08286, el comarcal 06 i el 08 provincial. (DOGC núm. 1.101 de 02-02-1989).

L'actual distribució municipal de la Torre de Claramunt, amb les entitats de població i el nombre dels habitants i dels seus estatges, segons la renovació dels padrons de l'any 1996 és la següent:

<i>Codis</i>	<i>Nuclis urbans</i>	<i>Habitants</i>	<i>Estatges</i>
0828601	Ca l'Anton	239	104
0828602	Les Pinedes de l'Ermengol	339	992
0828603	El Pla de la Torre	47	22
0828604	La Serra	47	20
0828605	La Torre Baixa	62	26
0828606	La Torre Alta (capital)	1.057	489
0828607	Vilanova d'Espoia	112	50
0828608	El Xaró	106	36
Totals		2.009	1.739

La urbanització de les Pinedes de l'Ermengol es troba al sud-oest del terme de la Torre de Claramunt, a uns quatre quilòmetres del cap del municipi i a poc més d'un quilòmetre del nucli de Vilanova d'Espoia. Les construccions entre pinars són esglanades entre els 500 i els 600 m d'altura i el conjunt forma un encaix amb els termes veïns de Carme i de Mediona, limitant ací amb l'Alt Penedès.

La comunicació principal es fa per la carretera BV-2135, des de la C-244 d'Igualada a Sitges i Vilanova i la Geltrú i amb la cruïlla de la B-224 de Capellades cap a Martorell, que ara pot entrar en la nova variant de la C-244, des del km 558 de la Nacional-II, en el vèrtex dels termes de la Pobla de Claramunt, Castellolí i Vilanova del Camí.

En tot el municipi de la Torre de Claramunt no s'hi troba cap carrer dedicat als nombrosos personatges de la dinastia fundadora dels Claramunt, senyors jurisdiccional des del segle X fins al XVII, ni tampoc dels seus successors que foren els marquesos de Gironella i de Villa-Palma, als segles XVIII i XIX, ni tampoc del comtat de Claramunt, atorgat pel rei-arxiduc Carles III, l'any 1708. Les nissagues dels nobles no han aconseguit encara la seva incorporació a la toponímia torredana.

Josep RIBA i GABARRÓ

COL·LOQUI *TOPONÍMIA*. MÉS ENLLÀ DE LES FRONTERES LINGÜÍSTIQUES

Lleida, 7-8-9 de maig de 1996.

El col·loqui *Toponímia. Més enllà de les fronteres lingüístiques* es va celebrar a la Facultat de Lletres de Lleida els dies 7, 8 i 9 de maig de 1996. Volia ser un fòrum obert a totes les persones interessades per l'estudi dels noms de lloc. Era la primera trobada d'aquesta mena que pretenia unir persones que treballen entre dues aigües,

entre dominis lingüístics distints: andalús-portuguès, galleg-leonès, lleonès-castellà, castellà-basc, basc-occità, aragonès-català. Creiem que això es va aconseguir plenament. Va fer possible que uns pocs investigadors de primera línia poguessin trobar-se, per intercanviar punts de vista, mètodes i resultats. Va permetre també que estudiants i persones no universitàries participessin en les deliberacions d'aquests investigadors, exposessin les seves opinions i aprofundissin en un camp que sovint forma part de la conversa quotidiana.

Els professors invitats van ser: Emili Casanova (Universitat de València), Ricardo Cierbide (Euskal Herriko Unibersitatea), María Dolores Gordón (Universidad de Sevilla), Alfonso Irigoyen (Universidad de Deusto), José Ramón Morala (Universidad de León), Stefan Ruhstaller (Universidad de Huelva), Jesús Vázquez (Universidad de Zaragoza). Va actuar com a coordinador general Xavier Terrado (Universitat de Lleida) i com a secretari Jesús Martín de las Puebas (Universitat de Lleida).

El matí del dimarts, dia 7 de maig, es va dedicar a la presentació de projectes: projectes bascos, navarresos, lleonesos, castellans, andalusos, aragonesos, catalans i valencians. La sessió vespertina va estar dedicada als mètodes de treball en toponímia: mètodes d'enquesta, d'emmagatzematge, d'interpretació, de representació cartogràfica. Es van presentar algunes bases de dades pensades especialment per a la recerca toponímica i sistemes d'informació geogràfica que poden fer més manosa la feina de l'investigador. La jornada del dimecres 8 de maig va consistir en una excursió de treball per la Ribagorça. La ruta seguida va ser: Lleida, Sopeira, Pont de Suert, Boí, Taüll, el Pont de Montanyana i Lleida. Els professors invitats van prendre contacte directe amb la toponímia de la zona i van poder discutir sobre el terreny les seves hipòtesis respecte d'alguns noms. A última hora de la tarda del dimecres, a Lleida altre cop, es van acabar de discutir les qüestions metodològiques que havien quedat pendants del dia anterior. El dijous dia 9 es va dedicar una primera sessió a qüestions bibliogràfiques sobre la toponímia de la Península Ibèrica. La resta del dematí va estar dedicada a l'exposició de resultats: cada professor invitat va presentar alguna de les primícies de les seves darreres investigacions. Un dels temes va ser el de les antigues fronteres lingüístiques suggerides per la toponímia. El Col·loqui es va clausurar la tarda del dijous a l'Aula Magna de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, amb una taula rodona titulada "La toponímia del segle XXI". Com es preveu que serà la toponímia a l'Europa del segle vinent? Com es creu que hauria de ser la toponímia que usaran les noves generacions? Quina és la tasca dels toponimistes enfront dels nous reptes del segle XXI? Aquestes van ser algunes de les preguntes que es van proposar als participants de la taula i que van rebre respostes de vegades inesperades però sempre suggeridores.

TOPONÍMIA DE LES VALLS D'ÀNEU

Projecte d'inventari de noms de lloc

Durant els anys 1996 i 1997 s'estan duent a terme les tasques de recollida i sistematització dels noms de lloc de les valls d'Àneu (Pallars Sobirà: municipis d'Alt

Àneu, Espot, Esterri d'Àneu i la Guingueta d'Àneu) arran de l'acord de col·laboració entre el Consell Cultural de les Valls d'Àneu, entitat independent amb un llarg currículum de realitzacions al seu darrere (recordem l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu o la revista *Àrnica*) i l'Oficina d'Estudis de Llengua i Literatura de Ponent, de la Universitat de Lleida.

El director científic del projecte és el professor Albert Turull, del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Lleida, i n'és coordinador tècnic el president del Consell Cultural de les Valls d'Àneu, Ferran Rella. Un i altre són membres de la **Societat d'Onomàstica**.

Fruit d'aquesta col·laboració s'espera que vegi la llum en un futur proper l'*Inventari toponímic de les valls d'Àneu*. Aquest inventari haurà d'incloure tant els noms actuals com els antics, i es refereix a tota mena de noms de lloc, ja siguin relacionats amb el poblament o amb l'orografia o la hidrografia, ja siguin d'ampli abast o bé aplicats a elements singulars. Així, al costat d'un treball de recerca en fonts escrites i documentals, és evident que les enquestes orals seran, segons la metodologia habitual en aquesta mena de treballs, la base de la recollida. Aquesta part de treball de camp es troba a hores d'ara pràcticament conclosa mercès a les enquestes efectuades per quatre persones becades pels organismes promotors del projecte. Hi han col·laborat també, mitjançant acords puntuals, l'Institut Cartogràfic de Catalunya (que podrà utilitzar per a les seves edicions la toponímia recollida en l'actual fase) i la Delegació de Lleida del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, que ha facilitat l'allotjament dels becaris.

CURS D'INTRODUCCIÓ A LA TOPONÍMIA A TORTOSA

L'any 1996 l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre va organitzar a Tortosa un curset sobre toponímia. Era el tercer d'una sèrie de cursos monogràfics que els seus organitzadors pretenen que siguin anuals. El 1994 es va impartir el curs d'*Introducció a la genealogia*, a càrrec de Santiago de Llobet Masachs. El de 1995 va ser una completíssima *Introducció a l'heràldica* que va donar Gerard Marí Brull.

El d'*Introducció a la toponímia*, es va celebrar a Tortosa els dies 17 i 24 de febrer de 1996 i el professor va ser el nostre consoci Ventura Castellvell. El tema va interessar molt, es van cobrir les 50 places previstes i van quedar una vintena en llista d'espera. Els inscrits eren majoritàriament del Baix Ebre i del Montsià. El programa del curs tractava temes de l'onomàstica, en general, i de la toponímia en concret. Es va fer un repàs dels estudis toponímics a les terres catalanes des dels seus inicis fins a l'actualitat, i dels seus estudiosos (Balari, Badia, Coromines, Moreu-Rey...). El curs va seguir amb explicacions sobre metodologies i classificacions; naixement i fossilització dels noms de lloc; els estrats històrics; els topònims d'origen antroponímic, els trasllats, les substitucions, la toponímia urbana. Es va remarcar el caràcter de la toponímia com a ciència interdisciplinària, sobretot amb la llengua, la geografia i la història. Es va incidir en les dificultats i perills que hi ha en la interpretació

dels noms de lloc. Un apartat va estar dedicat a l'ortografia dels noms propis de lloc catalans, les formes actuals i/o oficials i la necessària protecció i divulgació dels noms genuïns. L'últim tema del curs es va referir als reculls onomàstics i la seva importància. Els inscrits disposaven d'un dossier, preparat expressament per a aquest curs, que completava les explicacions del professor, amb la majoria d'exemples trets de les terres de l'Ebre.

CURS D'INTRODUCCIÓ A LA TOPONÍMIA A CERVERA

Els dies 11, 18 i 25 de maig de 1996 va tenir lloc a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera (Segarra) un breu curset monogràfic, de 9 hores de durada, d'introducció a la toponímia. L'objectiu d'aquest curset era oferir uns coneixements bàsics d'onomàstica i específicament de toponímia i anava destinat, principalment, a persones interessades en el tema però no especialitzades.

Encara que amb poc aprofundiment a causa de la poca durada del curset es va poder seguir tot el programa previst que conjuntava els aspectes teòrics i metodològics amb altres d'aplicats, sobretot a la investigació històrica, a la geogràfica i a la filològico-lingüística, i ressaltava el caràcter pluridisciplinari de la matèria.

Els temes del programa van ser els següents: Història, branques, mètodes i terminologia bàsica de l'onomàstica. Caràcter pluridisciplinari de l'estudi dels noms de lloc. Tipologia dels noms de lloc. Bases metodològiques i orientació bibliogràfica per a la investigació etimològica dels topònims. Incidència dels estrats històrico-culturals en els noms de lloc. Aproximació a la toponímia de la Segarra i de les Terres de Ponent. Els inventaris dels noms de lloc. Toponímia aplicada a la recerca històrica: els noms de lloc en els documents històrics. Toponímia aplicada a la recerca geogràfica: toponímia i cartografia. Toponímia aplicada a la recerca lingüística: morfologia nominal i gramàtica històrica.

El professor va ser el nostre consoci Albert Turull Rubinat, del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Lleida, i el curset va ser seguit per una desena de persones arrelades a la comarca, de formació diversa (mestres, filòlegs, historiadors, funcionaris o dilectants) però totes amb un viu interès pels temes que s'hi van exposar.

TROBADA DELS SOLER DE CLARIANA EN ELS 500 ANYS DE LA NISSAGA

A l'església de Santa Maria de Clariana, el 21 d'abril de 1996, es va celebrar una missa en acció de gràcies per la commemoració dels cinc segles de la nissaga familiar dels Soler; la missa fou oficiada per mossèn Josep Aribau, que també té avantpassats en el poble des del segle XIV.

Tant en la documentació dels fogatjaments com en els pergamins i manuscrits pairals es reuneixen les proves per a la celebració del cinquè centenari de la nissaga dels Soler de Clariana, o millor dit de Cal Soler de l'Església, el topònim identificatiu de la masia per la seva proximitat amb el nucli més poblat de Clariana, al terme municipal d'Argençola (Anoia), si bé fins l'any 1833 Clariana i la Goda havien format un ajuntament propi des dels temps medievals.

La primera generació còneguda descendeix de Jaume Soler, segons un pergamí de 1425. El seu fill Joan Soler consta en el cens de caps de casa de Clariana de l'any 1497, entre els 14 focs recomptats. Altres famílies del veïnat del segle XV foren les d'Antoni Soler, Llorenç Soler, Bartomeu Abelló, Antoni Aribau, Joan Aribau, Joan Biosca, Antoni Gili, Guillem Joglar, Jaume Mestre, Joan Mestre, Nicolau Riba, Antoni Torelló i el vicari de la parròquia. En els censos de l'any 1515 hi consten els hereus Jaume Soler i en el de 1553, Pere Joan Soler i Borràs.

Tots els avantpassats de Cal Soler de l'Església foren pagesos, amb el conreu dels camps, les vinyes i els ramats. Cal destacar la personalitat de Josep Soler i Riba (1867-1927) per haver deixat escrit un llibre de família i per haver fet prosperar les finques i engrandit la masia. Després de la plaga de la fil·loxera va replantar les vinyes amb ceps americans per empeltar i va plantar més de mil ametllers i oliveres.

En la casa pairal, s'hi aplegaren més d'un centenar de persones de les diverses branques dels Soler. L'historiador Josep Riba i Gabarró va glossar la genealogia dels hereus de Cal Soler i el context històric en el desplegament de vint generacions, glosses que foren recollides en un artístic recordatori que fou lliurat als assistents.

JRG